

Sayı belirleyerek zikir yapmak caiz midir?

Soru: Sayı belirlenerek toplu olarak Kelime-i Tevhid çekip dualamakta bir sakınca var mıdır? Örneğin bir grup insanın evlerinde toplanıp belli sayıda Kelime-i Tevhid okuması, ardından da dualaması doğru mudur? Doğru ise nelere dikkat etmemiz gerekir?

Kısa Fetva

Toplu ya da ferdi olarak yapılan zikrin sevabının birine hediye edilmesi veya bu zikirlerle Allah Teâla'ya yaklaşma maksadıyla dua edilmesi makbul yoldur. Şeriat tarafından muayyen bir sayı belirlenmeyen bir zikir için miktara bir mana atfetmeden ve belirlenen miktarın sünnet olduğuna itikat etmeden belirli sayılarla zikir yapmakta bir beis yoktur.

Detaylı Fetva

Zikir, kulu Rabbine yaklaştıran, İlahi murakabede olduğunu sürekli hatırlatarak istikamet üzere durmasına yardımcı olan ve Allah Teâla'nın rızasını celbeden bir ibadettir. Allah Teala, “Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin, sabah akşam O'nu tesbih edin.”¹ buyurarak zikrin hem çok hem de sürekli yapılmasını emretmiş, “Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim.”² buyurarak kulun rahmet-i İlahiye mazhar olmasının Rabbini hatırlamasına bağlı olduğunu bildirmiş, “Allah, kendisini çokça zikreden erkek ve kadınlara mağfiret ve büyük mükafatlar hazırlamıştır.”³ buyurarak zikrin, hem mağfirete hem de mükafata vesile olduğunu haber vermiştir.

Zikir, sadece dil ise söylenen lafızlardan ibaret değil, bizzat “zikir”(hatırlamak) lafzının da ifade ettiği gibi kişinin Allah Teâla'yı sürekli hatırında tutarak yaşaması demektir. Bu sebeple Allah Teâla müminleri ayakta, otururken ve yanları üzerine uzanırken yani her hallerinde kendisini zikreden kullar olarak vasıflamış⁴, Allah Rasûlü de ﷺ kendisine sürekli yapabileceği(kolay) bir amel soran kişiye “Dilin sürekli Allah Teâla'nın zikriyle yaş olsun.”⁵ buyurarak kalbin sürekli Allah Teâla'yı hatırlaması maksadıyla dilin daima zikir halinde olmasını telkin etmiştir. Yine bu manada Allah Rasûlü ﷺ “Kulun imanı, kalbi istikamete girmeden müstakim olmaz, kalbi de dili istikamete girmeden müstakim olmaz.”⁶ buyurmuştur.

Kelim-i Tevhid zikri hem en üstün zikir⁷ hem de imanın en üstün derecesidir.⁸ Bu zikri toplu bir şekilde yapmakta bir beis yoktur. Zira bir kutsi hadiste, “Kulum beni kendisi zikrederse ben de onu kendim zikrederim. Eğer beni bir topluluk içerisinde zikrederse ben de ondan daha hayırlı bir topluluk içinde onu zikrederim.”⁹ buyrulurarak zikrin hem tek hem toplu olarak yapılabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca Allah Rasûlü ﷺ bir gün mescide girip, ashabından bir grubu halka halinde

otururken görünce neden oturduklarını sormuş, onlar da, “Allah Teâla’yı zikretmek ve bizi İslam’a kavuşturup seni de bize elçi olarak göndermesine karşı hamd etmek için oturduk.” cevabını vermiştir. Bunun üzerine Allah Rasûlü ﷺ “Cebrail bana geldi ve Allah Teâla’nın meleklerine karşı sizinle övündüğünü haber verdi.” buyurmuştur.¹⁰

Zikrin sonunda dua yapmak ise ya sevabı başkalarına hediye etmek ya da eda edilen bu güzel amel vesilesiyle Allah Teâla’dan af ve mağfiret niyaz etmek için yapılır ki bunda da bir problem yoktur. Sevabın bir başkasına hediye edilmesine gelince, Allah Rasûlü ﷺ vefat eden annesinden kalan paraları tasadduk ettiğinde annesinin bundan bir ecir olup olmayacağını soran sahabiye, “Evet.(Ona da ecir yazılır.)” cevabını vermiştir.¹¹ Salih bir amel vesile kılınarak yapılan duânın makbul olacağına dair Allah Rasûlü’nün haber verdiği mağaraya sığınan üç arkadaşın yaptıkları amelleri zikrederek Allah Teâla’ya niyazda bulunmaları zikredilebilir. Zira onlardan biri “Sizi buradan ancak yaptığınız salih amellerle Allah Teâla’ya dua etmeniz kurtarır.” demiş, bunun üzerine her biri kendi amelini vesile kılarak dua edince mağaranın kapısı üç aşamada açılmıştır.¹²

Zikrin belli sayıda yapılmasına gelince, Allah Teâla zikir için belirli bir miktar ve vakit tayin etmemiş, Müslümanın har daim zikir halinde olması gerektiğini ifade buyurmuştur. Buna göre bir mümin gücü nispetinde dilediği miktarda Allah Teâla’yı zikretmelidir. Fazla miktarda zikrin bir günahı olmadığı gibi az zikre göre daha çok ecir vardır. Ancak hadis-i şeriflerde bazı zikirler için hususî sayılar belirlenmiştir. Örneğin namazdan sonra yapılan zikirler bu kısımdandır. Zira Allah Rasûlü ﷺ namazdan sonra otuz üçer defa tesbih, tahmid ve tekbir getirmeyi tavsiye etmiş, hususi olarak otuz üç sayısını belirtmiştir.¹³ Allah Rasûlü’nün ﷺ belirlediği sayının üzerine ziyade yapılması hususunda ise farklı görüşler vardır.¹⁴ Meseleyi şöyle tafsil edebiliriz: Eğer kişi belirlenen bu sayıyı sünneti yerine getirmek niyetiyle tamamlar ardından üzerine ekleme yaparsa hem sünnet sevabı hem de ziyade yaptıklarının sevabını alır. Ancak böyle bir niyeti olmadan veya aynı sevabın daha fazla miktarla da hasıl olacağı niyetiyle ziyade yaparsa sünnet sevabını alamaz. Zira hususi olarak belirlenen o sayıda bizim bilmediğimiz hikmetler ve hususiyetler olabilir.¹⁵ Ayrıca bu şekilde ziyade yapmak, hüküm yetkisi kendinde olan Şari’nin verdiği hükme yetkisi olmayan bir kulun ekleme yapmasına benzer.¹⁶ Bazı alimler ise bu durumu hastanın kendisine belli ölçüde alması telkin edilen ilacı fazla almasına benzetmiştir. Hasta için belli miktarda alınan ilaç şifaya vesile olurken, fazlası zarara sebep olabilir.¹⁷ Namaz sonrasındaki zikirlerle ilgili otuz üç, yirmi beş, on bir gibi farklı sayılar da varit olmuştur.¹⁸ Farklı sayıların, Müslümanların kendi durumlarına göre bunlardan birini tercih edebileceğine işareten belirlenmiş olabileceği de söylenmiştir.¹⁹

Allah Rasûlü ﷺ tarafından hususi olarak miktarı belirtilmeyen zikirlerde ise hedef belirleme, sayıyı akılda tutma gibi maksatlarla adet belirlemekte bir beis yoktur. Zira zikir teşvik edilen bir amel olup bunu kolaylaştıran vesilelere başvurmakta da bir problem yoktur. Ancak belirlenen sayıyı sünnet olarak görmek caiz değildir. Buna göre bir grup Müslümanın bir mekanda toplanıp kendilerinin belirlediği veya bir alim tarafından tavsiye edilen miktarda Kelime-i Tevhid okumasında bir beis yoktur.

1. el-Ahzab 33/41
2. el-Bakara 2/152
3. el-Ahzab 33/35
4. Âli İmran 3/191
5. Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *el-Câmi‘u’s-şahîh* (Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2008), “Daavât”, 4.
6. Müsned-i Ahmed, (Hadis No:13048).
7. et-Tirmizî, *el-Câmi‘u’s-şahîh*, “Daavât”, 9.
8. Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim, *el-Câmi‘u’s-şahîh* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2009), “İman”, 58.
9. Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *el-Câmi‘u’s-şahîh* (Beyrut: er-Risâletü'l-Âlemiyye, 1432), “Tevhid”, 15.
10. Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-Nesâî, *es-Sünen* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2009), “Âdâbu'l-Kudât”, 37.
11. Müslim, *el-Câmi‘u’s-şahîh*, “Zekat”, 51.
12. Buhârî, *el-Câmi‘u’s-şahîh*, “İcâre”, 11.
13. Müslim, *el-Câmi‘u’s-şahîh*, “Mesâcid ve Mevziu's Salat”, 146.
14. bkz. Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr ‘ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2015), 2/302.
15. Ahmet Şebbir Osmanî – Muhammed Taki Osmani, *Fethü'l-Mülhim bi Şerhi Sahîhi'l-İmâm Müslim* (Dimeşk: Daru'l-Kalem, 2006), 3/457.
16. İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr ‘ale'd-dürri'l-muhtâr*, 2/302.
17. Şebbir Osmanî – Taki Osmani, *Fethü'l-Mülhim bi Şerhi Sahîhi'l-İmâm Müslim*, 3/457.
18. Ebü'l-Ulâ Muhammed Abdurrahmân b. Abdurrahîm el-Mübârekpûrî, *Tuhfetü'l-aḥvezi bi-şerhi Câmi‘i't-Tirmizî* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, ts.), 2/378.
19. Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî, *Mirkâtü'l-mefâtîḥ* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2012), 3/42.